

HIA กับ มาตรา ๖๗ วรรคสอง

สาระสำคัญประการหนึ่งของ มาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ คือ การดำเนินโครงการ หรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง... จะกระทำเสียมิได้ เว้นเสียแต่จะได้มีการประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชนเสียก่อน หรือ อาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ต้องทำ อี ไอ เอ และ เอช ไอ เอ เสียก่อน

เอช ไอ เอ คือ อะไร

เอช ไอ เอ (HIA) เป็นคำย่อของภาษาอังกฤษ Health Impact Assessment ในขณะที่ภาษาไทยเรียกว่า การประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ มีความหมายว่า “ กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของสังคมในการวิเคราะห์และคาดการณ์ผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบต่อสุขภาพของประชาชนที่อาจเกิดขึ้นจากนโยบาย โครงการ หรือ กิจกรรม อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง หากดำเนินการในช่วงเวลาและพื้นที่เดียวกัน โดยมีการประยุกต์ใช้เครื่องมือ ที่หลากหลายและมีกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม เพื่อสนับสนุนให้เกิดการตัดสินใจที่จะเป็นผลดีต่อสุขภาพของประชาชนทั้งระยะสั้นและระยะยาว”

เอช ไอ เอ ในประเทศไทยเริ่มขับเคลื่อนอย่างจริงจังในช่วงที่มีการปฏิรูประบบสุขภาพ เมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๔๓ จนกระทั่งได้มีการบรรจุไว้ใน พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ ที่มีการประกาศและมีผลบังคับใช้เมื่อ วันที่ ๒๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ การทำเอช ไอ เอ ตามเจตนารมณ์ของ พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ มิได้ต้องการให้เป็นเครื่องมือการอนุมัติอนุญาตโครงการ หากแต่หวังมุ่งให้เป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของสังคม ในการตัดสินใจที่ดีที่สุด เพื่อสุขภาพะของสังคม

โครงการที่เข้าข่าย มาตรา ๖๗ วรรคสอง ต้องทำ เอช ไอ เอ

หลัง พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติประกาศใช้ไม่นาน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ก็มีผลบังคับใช้ตามมา โดยได้บัญญัติเรื่อง เอช ไอ เอ ไว้ในหมวดสิทธิชุมชน มาตรา ๖๗ วรรคสอง ความว่า

“ การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

ของประชาชนในชุมชน และจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อน รวมทั้งได้ให้ห้องค้การอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์กร เอกชน ด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติหรือด้านสุขภาพ ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว”

จะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ให้มีการต้องทำเอช ไอ เอ เพื่อปกป้องคุ้มครอง สุขภาพของประชาชน จากผลกระทบทางลบ จาก โครงการและกิจกรรมต่างๆ

แนวทางการทำ เอช ไอ เอ

คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (คสช.) ได้ออกประกาศเรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพจากนโยบายสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๒ โดยครอบคลุมการทำ เอช ไอ เอ ใน ๔ แบบ คือ (๑) กรณี โครงการหรือกิจกรรมที่ อาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ ตาม มาตรา ๖๗ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๒ (๒) กรณีการกำหนดนโยบายและการดำเนินกิจกรรมด้านการวางแผนพัฒนา (๓) กรณีที่บุคคลหรือคณะบุคคลร้องขอใช้สิทธิตาม มา ตรา ๑๑ พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติให้มีการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ และ (๔) กรณีการทำ เอช ไอ เอ เพื่อเป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของสังคม

การทำ เอช ไอ เอ ตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง จะเป็นการบูรณาการทำงานร่วมกันการทำ อี ไอ เอ ไม่ได้แยกเป็นการทำรายงานคนละเล่ม โดยดำเนินการตาม “แนวทางการประเมินผลกระทบทางสุขภาพในรายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศ (ฉบับปรับปรุงใหม่)” จัดทำโดย สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ให้เพิ่มขึ้นตอนที่จำเป็นอีก ๒ ขั้นตอน คือ การกำหนดขอบเขตการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพโดยสาธารณะ (Public Scoping) และการตรวจสอบร่างรายงานโดยสาธารณะ (Public Review) โดยให้ยึดแนวปฏิบัติตามประกาศของคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ สำหรับเนื้อหาการประเมินผลกระทบต้องครอบคลุมปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพ ตาม ภาคผนวก ๑ แนบท้ายประกาศด้วย

บทสรุปที่ชัดเจน ต้องรอผลการทำงานของคณะกรรมการ ๔ ฝ่าย

หนึ่งสืบเนื่องจากกรณี มาบตาพุด ทางรัฐบาลให้ตั้งคณะกรรมการ ๔ ฝ่าย ซึ่งมี คุณอนันท์ ปันยารชุน เป็นประธาน ได้ศึกษาและให้ข้อเสนอแนะต่อการจัดตั้งกลไกการทำงานตาม มาตรา ๖๗ ดังนั้นแนวทางการทำ เอช ไอ เอ ก็อาจจะต้องรอบทสรุปที่ชัดเจนจากคณะกรรมการชุดนี้ด้วย ซึ่งคาดว่าจะมีข้อสรุปภายในเดือนมกราคม ๕๓ นี้

.....